

VI Міжнародна іхтіологічна науково-практична конференція
(VI International ichthyological scientific-practical conference)
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОЇ І ПРАКТИЧНОЇ ІХТІОЛОГІЇ»
(«CURRENT PROBLEMS OF THEORETICAL AND PRACTICAL
ICHTHYOLOGY»)

9-11 жовтня 2013 року
(9-11 October 2013, Ternopil, Ukraine)

Р І Ш Е Н Н Я

Організатори конференції: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Гідроекологічне товариство України.

У роботі конференції взяли участь 47 представників наукових установ, спеціалізованих лабораторій та підприємств, вищих навчальних закладів: Інституту гідробіології НАН України, Інституту рибного господарства НААН України, Інституту біології південних морів ім. А.О. Ковалевського НАН України, Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, Інституту біології внутрішніх вод ім. І.Д. Папанина (Россія), Одеського філіалу інституту біології південних морів ім. А.О. Ковалевського НАН України, Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, Зональної спеціалізованої державної лабораторії ветеринарної медицини по хворобах риб і інших гідробіонтів (м. Керч), Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара, Львівського національного університету імені Івана Франка, Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б. Хмельницького, Науково-дослідного інституту Азовського моря (м. Бердянськ, Запорізька обл.), Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Таврійського державного агротехнологічного університету, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Государственного предприятия по исследованию и производству водных биоресурсов “Аквакультура-Молдова”, Instytut Rybactwa Srodladowego im. Stanislawo Sakowicza (Olsztyn, Polska), University of Prešov (Slovakia), University of Agriculture in Kraków (Poland), S. Sakowicz Inland Fisheries Institute (Slovakia) та ін.

Мета конференції: вироблення консолідованої обґрунтованої позиції дослідників в галузі іхтіології щодо розв'язання проблем біології і екології риб, методології і методів їх дослідження, моніторингу та біоіндикації стану водних екосистем за допомогою риб, збереження і підвищення рибопродуктивності природних та штучних водойм, захворювання риб та іхтіопатології, раціонального використання і відтворення водних біоресурсів.

Основні завдання школи-конференції:

• обговорення сучасних методологічних підходів та методів дослідження риб в середовищі їх існування та у антропогенно трансформованому середовищі;

ü визначення найбільш перспективних напрямів іхтіологічних досліджень і використання досягнутих результатів у розв'язанні конкретних гідроекологічних та рибогосподарських проблем в ринкових умовах господарювання;

ü координація науково-дослідних робіт вчених-іхтіологів для вирішення найбільш актуальних проблем рибицтва та рибальства;

ü обговорення актуальних проблем навчальної та наукової підготовки фахівців в галузі іхтіології та забезпечення їх досліджень сучасними методиками, обладнанням і матеріалами.

Головні напрямки роботи школи-конференції:

заслухано пленарні доповіді досвідчених дослідників в галузі іхтіології з найактуальніших питань біології та екології риб, іхтіоіндикації та іхтіотоксикології, рибицтва та іхтіопатології, а саме: «Fish sampling with small beach net in slovakia and poland (J. Kosco, M. Nowak, Y. Kutsokon et al.); «Анализ эффективности применения биомаркеров рыб для экологической оценки морских акваторий (И.И. Руднева, Е.Н. Скуратовская, В.Г. Шайда, И.И. Дорохова); «Відновлення зникаючих видів осетрових на прикладі балтійського осетра *Acipenser oxyrinchus* і дністровської стерляді *Acipenser ruthenus* (Р. Кольман, О. Худий); «Реакция иммунной системы осетровых при миопатии» (В.Р. Микряков, Д.В. Микряков); «Біологічні бар'єри накопичення металів рибами» (В.О. Хоменчук, В.З. Курант, В.В. Грубінко).

ü проведено наукову екскурсію–практикум «Дослідження стану іхтіокомплексів прісноводної екосистеми» на Тернопільському водосховищі;

ü заслухано 21 доповідь учасників конференції на засіданнях трьох секцій: 1) Біологія і екологія риб – 7 доповідей; 2) Іхтіотоксикологія та іхтіомониторинг – 8 доповідей; 3) Рибицтво та іхтіопатологія – 6 доповідей;

ü обговорено питання координації змісту і форм іхтіологічних досліджень в Україні та взаємодії іхтіологів України та зарубіжжя;

ü видано матеріали учасників конференції «Сучасні проблеми теоретичної та практичної іхтіології»: матеріали VI Міжнародної іхтіологічної науково-практичної конференції (Тернопіль, 9-12 жовтня 2013 р.) / ред. проф. В.В. Грубінко. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 328 с.

Конференція наголошує, що сучасна гідроекологічна ситуація водойм у зв'язку з інтенсивним і нераціональним водовикористанням, рекреаційним навантаженням на водойми, їх автохтонне і алохтонне забруднення, в цілому визначається як напружена, якість водного середовища для риб є невідповідною для реалізації їх біопотенції, забезпечення адаптаційної стійкості і відтворення риб. Учасники конференції на підставі власних досліджень встановили регіональні джерела небезпеки для успішного функціонування водних екосистем річок, водосховищ, озер, естуаріїв тощо; причини і механізми порушення морфологічних, фізіолого-біохімічних, поведінкових тощо показників життєдіяльності риб, включно промислово значимих видів; закономірності функціонування популяцій риб у екологічно-трансформованому середовищі; динаміку біорізноманіття риб; розвиток сукцесій і закономірності формування рибопродуктивності, умови і наслідки виникнення захворювання риб та іхтіопатологій різної етіології. Низку виявлених показників і закономірностей запропоновано для використання у

глобальному та регіональному моніторингу стану окремих організмів, популяцій чи гідроекосистем в цілому. Також запропоновано нові чи удосконалено існуючі гідрохімічні і біоіндикаційні методики встановлення забруднень (токсичності) водного середовища речовинами різної природи: важкі метали, нафтопродукти, СПАР, пестициди тощо. Обговорено проблему методології досліджень та інтерпретації положень теорії адаптації риб до чинників водного середовища, включно токсичних. Критично проаналізовано наявні у вітчизняній науковій літературі та задекларовані на конференції підходи щодо трактування механізмів адаптації організмів і надорганізованих біологічних систем і їх використання у моніторингу забруднень та біоіндикації.

Разом з тим, конференція відзначає, що дослідники в своїй роботі недостатньо використовують нові інструментальні методи лабораторного і польового дослідження, частково у зв'язку із браком фінансування досліджень та їх матеріально-технічного забезпечення. Проблемним питанням є організація і фінансування стажування фахівців-іхтіологів не тільки у зарубіжних, а у провідних вітчизняних наукових установах та навчальних закладах, недостатньою є мережа докторантури, аспірантури і магістратури з спеціальностей гідроекологічного та іхтіологічного напрямів досліджень.

Приймаючи до уваги зростання наукового та практичного інтересу до проблем водойм, їх комплексного використання та самовідновлення з метою забезпечення якості рибної продукції та середовища їх існування, учасники конференції одностайно відмічають, що в цілому стан наукових досліджень та практичне вирішення цих проблем, залучення до цього процесу дослідників, знаходиться в полі зору держави, керівництва наукових установ та вищих навчальних закладів. Разом з тим, заслухавши і обговоривши доповіді науковців, молодих дослідників, учасники конференції **”СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРЕТИЧНОЇ І ПРАКТИЧНОЇ ІХТІОЛОГІЇ”** в и р і ш и л и:

1. Учасники конференції відзначають важливість та пріоритетність питань збереження водних екосистем задля забезпечення сталості і самовідновлення водного середовища, іхтіокомплексів, ефективного рибогосподарського використання природних і штучних водойм та якісної життєдіяльності людини у сучасних умовах.

2. Пріоритетними для збереження, відтворення, збалансованого природокористування водних екосистем є моніторинг, прогнозування та управління водним режимом, підтримання біорізноманіття рибного населення, рибопродуктивності водних екосистем, розроблення адекватних і ефективних методів біоіндикації стану риб та гідроекосистем в цілому.

Рекомендувати для подальших ґрунтовних досліджень такі пріоритетні проблеми іхтіології:

- гідрохімічні та гідрологічні фактори регуляції стану риб і якості середовища їх існування ;
- фізіологія і біохімія розмноження, росту і живлення риб, фізіолого-біохімічні аспекти їх адаптацій до чинників антропогенно-трансформованого середовища. Прикладні аспекти фізіології і біохімії риб. Використання математичних методів в дослідженнях фізіології і біохімії риб;
- регуляція фізіологічних і біохімічних процесів у риб;

- ü роль іхтіокомплексів у формуванні якості води в умовах забруднення середовища;
- ü динаміка популяцій та біорізноманіття риб у гідроекосистемах;
- ü моніторинг водних екосистем, біоіндикація за допомогою риб;
- Ü дослідження захворюваності риб у природних іхтіокомплексах та аквакультури, особливо герпесвірусними інфекціями, з метою збереження іхтіофауни та підвищення ефективності риборозведення;
- ü розробка рекомендацій з використання видів і популяцій риб у аквакультури, відтворення аборигенних видів та відновлення їх природних популяцій (насамперед стерляді і осетра);
- ü розробка технологій створення і регулювання модельних гідроекосистем для риборозведення.

3. Підвищити рівень, масштаби і якість гідроекологічних досліджень, особливо регіональних, з урахуванням досягнень світової гідроекологічної науки та в контексті принципів *Водної рамкової директиви 2000/60/ЕС*.

4. Зосередити увагу на таких організаційних питаннях:

Ü провести роботу з розширення регіональних досліджень іхтіологічного характеру;

Ü клопотати перед Президією Національної академії наук України, Президією Національної академії аграрних наук України, Міністерством освіти і науки України про розширення фінансування наукового стажування молодих дослідників у провідних спеціалізованих установах та збільшення кількості грантів для молодих вчених на здійснення досліджень в галузі іхтіології

Ü просити Президією Національної академії наук України, Президією Національної академії аграрних наук України, Міністерством освіти і науки України, Президію Гідроекологічного товариства України організувати разом з відповідними установами-організаторами и та вищими навчальними закладами МОН України конкурс (один раз в два роки) на кращу наукову роботу молодих дослідників (докторантів, аспірантів, здобувачів, студентів) з проблем іхтіології;

Ü звернутися до МОН України про розгляд питання щодо внесення до переліку спеціальностей підготовки фахівців в межах галузі знань 0401 – Природничі науки, на пряму підготовки – Біологія*, спеціальності – Іхтіологія;

Ü здійснити заходи з підготовки науково-практичного видання «Методи іхтіологічних досліджень»;

Ü активізувати наповнення сайту «Іхтіологія та іхтіологи України» з розміщенням на ній не тільки довідкової інформації, а й, у передбаченому законодавством порядку, наукових словників, довідників, посібників, монографій, наукових періодичних видань (включно зарубіжних), офіційних методик дослідження тощо;

Ü Визнати доцільним регіональним відділенням Іхтіологічного та Гідроекологічного товариств України активізувати проведення фахових науково-методичних семінарів для молодих дослідників в галузі іхтіології;

Ü наступну УІІ іхтіологічну конференцію рекомендувати провести на базі Карадазького заповідника (п. Курортне, Крим).

5. Рішення конференції довести до відома Президії Національної академії наук України, Президії Національної академії аграрних наук України, Міністерства

аграрної політики України, Міністерства освіти і науки України, Президії Гідроекологічного товариства України, керівництва профільних наукових установ і вищих навчальних закладів України, причетних до наукових досліджень та викладання в галузі іхтіології та гідроекології осіб, засобів інформації.

Рішення одностайно схвалено і прийнято учасниками конференції на підсумковому засіданні 11 жовтня 2013 року.